

El veïnat de la meva infantesa

Records d'en Manel Sunyer Mas

Manel Sunyer Mas va néixer a Viladecans, el 12 de maig de 1932, a la mateixa habitació on encara dorm cada dia. El seu pare, Marià Suñé, natural de Calaceit (Franja de Ponent) va venir a Viladecans, l'any 1905. La seva mare, Lola Mas, va néixer a la masia de Ca n'Aaró o Can Trompes, a la Casa Alta del Camí

Ral de Viladecans. Orfe de pare a deu anys, a dotze va deixar l'escola per anar a fer de pagès al seu tros, a la Marina, i a setze anys anava amb carro i cavall a descarregar la verdura al Born de Barcelona, com molts altres joves de la seva edat. A casa seva van passar les penúries habituals de l'època, com la majoria de la gent.

Quasi tota la seva vida ha treballat de pagès, compartint aquesta feina amb altres: va treballar a la fàbrica de rentadores Bru, a Viladecans, i a Hules, a Gavà. Ha venut fruita i verdura a la parada del mercat municipal, ha criat porcs i ha cultivat tarongers a Vinaròs (Castelló), al llarg de 22 anys. La darrera etapa de la seva vida laboral va exercir de monitor d'horta a la Granja Escola Torre Marimon, que la Diputació de Barcelona té a Caldes de Montbui i, posteriorment, va treballar de jardiner a les Llars Mundet, a Barcelona.

Casat, des dels 26 anys, amb la Maria "que és una companya tal com cal", amb tres fills i dos néts.

És amant dels esports tradicionals, la música clàssica i el cant coral, i, dins d'aquesta vessant, ha cantat i escrit cobles, a més de ser un dels fundadors del cor Som i Serem de Viladecans.

Ha estat una persona compromesa amb la societat i el seu poble: a la seva època de pagès va ser membre de la junta local de la Unió de Pagesos; quan exercia de monitor d'horta, fou delegat sindical d'UGT, i a les primeres eleccions municipals democràtiques (1979) va formar part de les llistes del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), essent escollit regidor per a aquest primer mandat municipal (1979-1983).

Aquest recull de records estan escrits modestament, però amb molta il·lusió i goig, pensant en el que va ser el seu veïnat, però, sobretot, pensant en tots els nous veïns que té la nostra població i que no van conèixer com era el Viladecans, a mitjan del segle XX.

El veïnat de la meva infantesa

Records d'en Manel Sunyer Mas

Dedico aquest llibre als vilatans i vilatanes
que vàrem patir la Guerra Civil i la postguerra.

També als meus néts petits,
el Sergi i la Júlia, que tant estimo.

A tots ells, els desitjo que mai més
hagin de patir un temps semblant.

El veïnat de la meva infantesa

Records d'en Manel Sunyer Mas

Manel Sunyer Mas

Coordinadors

Josep Lluís Gallardo i Sedano
Manuel Luengo Carrasco

Viladecans, abril de 2004

© del text: Manel Sunyer Mas

© del text dels peus d'il·lustracions:
Manuel Luengo Carrasco

© de l'edició: Arxiu Històric de Viladecans
Departament de Patrimoni Cultural de
l'Ajuntament de Viladecans

Coordinadors
Josep Lluís Gallardo i Sedano
Manuel Luengo Carrasco

Harmonització de textos i assessorament
lingüístic:
Josep Lluís Gallardo i Sedano

Selecció i peus d'il·lustracions:
Manuel Luengo Carrasco

Treballs auxiliars: Ana Ramírez Teruel

Fotografies de:
A. Zerkowitz (Barcelona)
Fernando Antiga Fontanals (Viladecans)
Foto Dosdá (Barcelona)
J. Lerín (Gavà)
Jordi Vendrell Cañas (Gavà)
Josep Sánchez Rios (Viladecans)
Martí – Antiga (Viladecans)
Reportatges (?)olina (Barcelona)
Secundí Roca Roca (Viladecans)

1a. edició: abril de 2004
1250 exemplars

Amb la col·laboració de l'Oficina de Patrimoni
Cultural de la Diputació de Barcelona

Editat per l'Arxiu Històric de Viladecans
Departament de Patrimoni Cultural de
l'Ajuntament de Viladecans
C/ Sant Climent, 6.
08840 –Viladecans (Barcelona)
a/e: arxiuhistoric@aj-viladecans.es

Disseny i producció:
Factoria Lineal RGR, Gavà

Impressió:
Ingoprint SA (Barcelona)

ISBN 84-923956-5-6-
Dipòsit legal 16390-04

Índex

Presentació de l'alcalde	9	La catequesi i l'ensenyament	55
Preàmbul de l'edició	11	Amenaces i intimidacions	58
Introducció de l'autor	13		
Els anys difícils ...	17	La pagesia	61
Records de la guerra	19	Eines de pagès	63
L'estraperlo	22	Anar a "fer el terrelló"	65
La repressió	24	Anar a obrir la Murtra	66
El racionament	26	Anar a tornajornal	68
El bosc i la llenya	28	La recol·lecció del gra d'espiga	72
		L'agricultura a casa nostra	75
		El treball	83
		Les garrofes	86
La vida quotidiana	31		
La immigració al nostre poble	33	La ramaderia	89
La vida quotidiana a la llar	38	Vaques i cabres al nostre poble	91
El gel i les neveres	38	La transhumància a Viladecans	92
El safareig	39		
A la cuina: fogons!	40	La pesca i la caça	95
La cuina i l'alimentació	40	La pesca d'anguiles amb salabret	
La calefacció: la llar de foc	43	a la Murtra	97
L'aigua corrent	44	Pescar anguiles amb l'encucada	102
Les aigües brutes	46	Pescar anguiles fins eixugar	
Els animals domèstics	47	un vall	105
La indumentària	48	La caça	109
El cinema	50	Anar a caçar granotes pels valls	
Tavernes i botigues	54	del terme	113
Trapelleres	55		

Oficis	115	Emblanquinar i escombrar els carrers	180
Personatges	117	Anar a demanar la mà de la promesa	182
El pregonar	119	Tirar confits i caramels en els batejos	183
Els planteraires	120	Jocs i joguines	184
La venda ambulat	120	La boxa	187
Oficis artesanals	126	Caçar la xibeca	188
Oficis desapareguts o en vies de ...	130		
Les mesures	131		
Festes i tradicions	133	Herbes i remeis	189
Anar a beneir els animals	135	Noms de casa, motius ...	203
La quaresma	136	Noms de casa motius i personatges de Viladecans	205
Les postres per Sant Josep: la crema	138	Noms de casa	206
Anar a l'Aplec de Bruguers, els dilluns de Pasqua Florida	140	Motius	210
Cantar caramelles per Pasqua Florida	142	Personatges	212
El Corpus	149	Els nostres més que veïns ... els Climentons!	215
La Festa Major	150	Noms de casa i motius	216
La matança del porc, a casa	164		
Fer cagar el Tió	167	Índex d'herbes i remeis	217
Festes d'il·lusió, Nadal i Reis	168	Índex onomàstic	219
Usos i costums	171	Índex de les il·lustracions	231
Fer-ne esquellots	173	Sigles de les fonts d'il·lustracions	235
Tocar campanes	175		
Parar la fresca al carrer, a l'estiu	176		
Fer la migdiada i berenar al camp	178		

Presentació

Aquest recull d'episodis viscuts pel nostre veí Manel Sunyer ens transporta a un temps ja perdut, quan Viladecans era una població petita, on la majoria dels seus habitants es dedicaven a la pagesia. Ens diu com vivia la gent, què feien per a divertir-se, com i en què treballaven, quins erens els oficis, les tradicions, els costums... En definitiva, ens dóna les claus per a entendre aquell univers de mitjan segle XX.

El temps no té aturador i allò que hem viscut forma part de la memòria, que és l'ànima dels pobles. Aquestes pàgines en són un exemple. És una obra plena de detalls i de situacions diverses. Tanmateix, és també un llibre en blanc, que tots els avis i àvies d'avui –el jovent protagonista d'aleshores– aniran emplenant, amb tots i cadascun dels seus records personals, dels fets i els moments que van viure, i que l'obra reviu.

El veïnat de la meva infantesa exposa els records de Manel Sunyer i, alhora, és un testimoni de la memòria col·lectiva de la ciutat, quan aquesta encara era un poble. En un món cada dia més globalitzat, en què les distàncies s'escurcen i es minimitzen, és bo reconèixer i apropar-se al propi passat, personal o col·lectiu. Conèixer els petits detalls, la vida quotidiana d'una vila colgada en un temps difícil, alhora que ple d'il·lusions –com pertoca al temps de la joventut– és un exercici de saviesa que ens enriquirà interiorment, com a individus i com a ciutadans.

Jaume Montfort Heras
Alcade de Viladecans
Viladecans, febrer de 2004

Preàmbul de l'edició

En Manel Sunyer Mas ens va portar, a l'Arxiu Històric de Viladecans, aquest llibre de records sobre el nostre poble, fa més d'un any i mig. Durant aquests mesos, ens hem trobat moltes vegades en les quals hem afaïçonat conjuntament l'obra.

Aquest recull de memòries té una certa pretensió d'exhaustivitat, més enllà d'alguns capítols més concrets. L'autor ens ofereix un enfilall de situacions d'un temps pretèrit, escrit a raig per un expert dels records, no de la literatura, per bé que l'estil de l'autor és ric en detalls a l'hora de narrar diferents fragments del llibre. Això ha estat, a voltes, una circumstància que hem hagut de resoldre de manera sobrevinguda.

Hem disposat una organització temàtica que abraça deu grans àmbits: des de la vida quotidiana, el món de la pagesia, fins a la pesca i la caça, passant pels usos i costums ...

Evidentment, aquesta classificació podia haver estat una altra; però, per la mateixa raó, la que presentem conté els eixos bàsics que permeten una comprensió adient dels temes, a partir dels capítols inicials.

El veïnat de la meva infantesa suposa un centenar de capítols i prop d'un miler de noms ... El pou dels records, a vegades, és inesgotable, i, alhora, selectiu: la memòria guarda uns records i no altres, per això aquest llibre sempre sera una visió aproximada del nostre poble, a partir dels ulls de l'autor.

Per tal de fer-ne més entenedora la lectura, ens ha calgut posar-hi una mica d'ordre: com hem harmonitzat els textos ? D'entrada, hem adequat a la normativa de la llengua totes les paraules i fragments, com també ens ha calgut reordenar les idees bàsiques i els capítols, per tal que la presentació definitiva fos més entenedora; semblantment, hem aportat lèxic allà on calia i hem col·locat signes de puntuació on feien falta ... tot plegat, i segons els capítols, ha suposat que s'hagin hagut de reelaborar-ne alguns, encara més quan s'expliquen processos, jocs, arts de cacera,

estris diversos, circumstàncies en què ja no ens trobem actualment i, en conseqüència, no gaire fàcils d'entendre ni d'explicar.

En resum, d'aquells fulls inicials – com unes llargues entrevistes en les quals la llengua oral, amb totes les seves característiques, era prioritària – fins al redactat final, en què hem mantingut – quan hem pogut – les expressions genuïnes i la manera fresca i espontània d'escriure de l'autor, s'han escolat processos en els quals la llengua narrativa s'ha hagut d'imposar, a fi que la memòria hi arribi amb plenitud, gràcies al fil argumental discursiu i entenedor.

Aquest procés ineludible ens ha portat pel laberint de la creació: la fidelitat a l'obra originària sempre ha estat la nostra motivació principal.

Arxiu Històric de la Ciutat
Departament de Patrimoni Cultural
de l'Ajuntament de Viladecans

Viladecans, febrer de 2004

Introducció

Vaig néixer el 1932. Els meus records són com un somni o una pel·lícula de cinema mut: la manera de viure, la gent, la infantesa, el fet d'haver de lluitar cada dia –després de la guerra- per a subsistir-ne...

Què i com era Viladecans en la meva infantesa i joventut ?

Des de sempre, el món ha evolucionat i el nostre entorn ha anat canviant: la fauna, la flora, els relleus geogràfics, les persones...

Absolutament tot canvia, algunes coses per a millorar, d'altres per a empitjorar. Hi ha dues menes de canvis, els anomenats “naturals”, que cal acceptar-los com són, i els anomenats “socials”, que han de ser motiu d'opinió, crítica, i, si escau, de rectificació.

Allò que m'ha animat a escriure aquestes lletres és la constatació que, en el nostre poble, s'han perdut o oblidat molts costums i tradicions ciutadanes, molts aspectes de la vida quotidiana de fa una pila d'anys, els quals cal rescatar-los d'un passat no tan llunyà en el temps.

A Viladecans, no n'hem fet desgràcies ecològiques ni barbaritats d'importància, però, en tant de temps, quantes coses n'hem vistes? Com ha canviat la nostra vila!

Hem vist desaparèixer cases pairals, camins, fonts, arbres centenaris, paisatges genuïns, horts ufanosos, varietats de fruites i verdures, eines, oficis, costums, tradicions i persones... famílies de velles arrels al nostre poble; i d'altres que varen escollir la nostra vila per a fer-ne de noves, ja fa una colla d'anys. Viladecanencs i viladecanenques que amb el seu treball i esforç quotidià van saber integrar-se en un poble acollidor, d'una manera natural, cíclica; al capdavant, entre tots, hem aconseguit que la nostra ciutat sigui més rica, més gran, i més pròspera.

Deixeu-me que us avanci algunes idees d'allò que trobareu en aquestes pàgines. D'entrada, us diré un fet obvi: fa seixanta anys la majoria ens dedicàvem a

l'agricultura i ens coneixíem tots. Els meus records giren a l'entorn d'aquella societat agrària de dimensions reduïdes.

Recordo l'església vella, que va ser enderrocada el 1936 - les seves runes es van aprofitar com a farciment per a construir la nova carretera de la Vila-; l'antiga carretera de la Vila, amb les seves trilles o roderes fondes, les llicorelles adossades als marges del costat dret, tot baixant, on també hi havia magraners bords, canyars, oliveres i alzines... i moltes serps i llangardaixos; el barri d'en Murici; l'hort dels frares -tota una joia-, amb la bassa de l'aigua de la mina; les grans nogueres i l'eucaliptus més gran de la contrada -gelat i mort el 2 de febrer de 1956-, com molts arbres de la rogalia.

Quants bars hi ha actualment a Viladecans? Molts..., però els que passem de la seixantena, quan dèiem: darrere del bar; sabíem que ens referíem al punt de partença cap a la majoria dels camps de conreu. El bar d'en Xaus era situat al costat de la carretera general, cara a la plaça de la Vila, i d'esquena a la carretera de la Vila, just on es va instal·lar el primer semàfor del poble i punt zero de l'esmentat vial.

Recordo el desfilars continu de carros, amunt i avall cap al poble, carregats de verdures per a descarregar-les al recader: el Delaida, el Sabater o a Cal Camiseta; aquests, que tenien camions, a la nit, repartien les verdures i les fruites que els pagesos havien posat en coves, caixes o sacs... i cap a les places o mercats de Barcelona; d'aquesta manera, les nostres pageses venien els productes directament a les mestresses de Ciutat. Per la carretera de la Vila, avall, hi desfilaven carros carregats de fems dels corrals de béns, cabres o vaques per a adobar els camps.

Fóra un bell espectacle, avui dia, veure desfilars els gairebé dos-cents carros que hi havia aleshores, entre climentons i viladecanencs.

Recordo quins eren els pagesos més matiners..., normalment era un climentó, de motiu el Beserans; de Viladecans, el Manyo -que sempre corria-, els carros de Ca l'Hem -que matinaven molt-, però que al capvespre ja en tornaven cap a casa. Recordo allò de 'Marianooooo', que era el guardabarreres, i que, mig adormit, contestava 'Ja vaaaaaa', i ens obria la barrera del pas a nivell de la via del tren de la carretera de

la Vila. També recordo tots els pagesos que matinaven per anar a regar amb aigua de sínia, perquè els cavalls no suessin tant; recordo el Bernadet, l'Empeltador, que quan estava de pega era quan estava més content, ja que si tocava pega volia dir que empeltava arbres i, això volia dir feina i, lògicament, tocar diners.

Darrere del bar, s'hi podia trobar tots els matins el Peret de la Burra, amb una senalla, i a dins un tros de pa i una ampolla plena de vi, demanant feina a algun pagès; també, hi era el Pepet del Parrí, esperant algun carro que el portés cap al seu camp; també, el Bernat del Panotxes i el Pocfem, amb un cistell i una aixada per anar a tapar roderes pels camins del terme.

Aquests records evoquen tota una època desapareguda. La meva intenció ha estat recollir-los en aquest volum en forma de capítols; d'aquesta manera apareixeran algunes d'aquelles coses del passat que ens van configurar com a persones i com a poble: evocacions d'un temps que va ser el nostre i que, potser, ara en podrà romandre en algun calaix o armari, per tal que hom, ara o d'aquí a uns anys, se'ls llegeixi i sàpiga com era Viladecans, a mitjan segle XX.

Manel Sunyer Mas
Viladecans, octubre de 2002